

Obsah

1. Na úvod o výzkumu a edukaci sociálně znevýhodněných žáků	7
2. K teoriím sociálního znevýhodnění	13
3. Edukace romských žáků – od reflexe reality k teorii vícečetných faktorů	23
3.1 Charakteristika vybraných skupin informátorů	24
3.2 Práce s údaji a jejich analýza	25
3.3 Analýza a interpretace údajů	27
3.4 Teorie vícečetných faktorů	40
3.5 Shrnutí a závěr	46
4. Bariéry v edukaci romských žáků Fenomenologický přístup v sociálně-pedagogickém výzkumu	51
4.1 Úvod	51
4.2 Jak fenomenologicky myslet	51
4.3 Aplikace fenomenologické metody – výzkum metodou MCA	55
4.4 Výzkum bariér ve vzdělávání	60
4.5 Souhrnná interpretace výsledků	69
4.6 Závěr – cesta je cíl	69
5. Kognitivní schopnosti a jejich interkulturní souvislosti	71
5.1 Úvod	71
5.2 Chápání kultury v kontextu psychologie	72
5.3 Inteligence	72
5.4 Dílčí kognitivní schopnosti	74
5.5 Kultura a kognitivní styl	75
5.6 Romské etnikum a kognitivní styl	78
5.7 Výzkum percepce a možné interpretace	79
5.8 Závěr	82
6. Analýza konstruování sociálního světa žáků ZŠ na pozadí tématu rasismu	83
6.1 Úvod	83
6.2 Teoretická východiska a metodologické nástroje	84
6.3 Diskursivní analýza v kontextu výpovědí žáků ZŠ	87
6.4 Doporučení pro edukační praxi	114
7. Komunikace a integrace žáků s odlišným mateřským jazykem – změna pohledu ..	115
7.1 Úvod: jazyk, pragmatická složka a integrační politika	115
7.2 Chomsky: nadvláda jazykové struktury	119
7.3 Mead a Davidson: privilegovanost sociálních interakcí	126
7.4 Komunikace a integrace – LAD: vývoj a logika vztahů	131
7.5 Komunikace, komunikační kompetence, jednání a jazyk	134
7.6 Nový rozměr porozumění – doporučení pro praxi	136
7.7 Závěr	139

8. Vzdělávání žáků cizinců: Edukační bariéry specifické skupiny uprchlíků v České republice	141
8.1 Úvod	141
8.2 Babylon pojmů na poli migračních studií	142
8.3 Edukace žáků cizinců z pohledu výzkumu	143
8.4 Bariéry ve vzdělávání žáků-uprchlíků	145
8.5 Závěrem: příklady dobré praxe	150
9. Divadlo fórum s romskou a majoritní mládeží skrze kvalitativní výzkum	153
9.1 Úvod	153
9.2 Aplikované drama	154
9.3 Pedagogika utlačovaných	155
9.4 Divadlo utlačovaných	157
9.5 Projekt	160
9.6 Přínos divadla fórum	168
9.7 Závěr	169
10. Možnosti simulací společenských systémů při utváření postojů k sociálně znevýhodněným skupinám	171
10.1 Úvod	171
10.2 Postoje a možnosti jejich ovlivnění	172
10.3 Sociální role a simulační hry	173
10.4 Sociální nerovnost a vzdělávací simulace	174
10.5 Výzkum změny postojů v oblasti simulačních her	175
10.6 Závěr	178
11. Filozofováním k rozvoji kritického a tvořivého myšlení dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí	179
11.1 Filozofování jako způsob práce se specifickými skupinami	179
11.2 O programu „Filozofie pro děti“	180
11.3 Filozofování jako rozvoj myšlenkových dovedností	184
11.4 Filozofování s dětmi v sociálně-pedagogické praxi	188
11.5 Shrnutí	190
12. Informální edukace jako jedna z forem netradičního vzdělávání sociálně znevýhodněných žáků	193
12.1 Úvod	193
12.2 Vymezení pojmů – Informal Learning a Informal Education	193
12.3 Informal Education - přístup na rozhraní výchovy a sociální práce	194
12.4 Informální edukace nebo sociální práce?	196
12.5 Informální edukace jako animace?	197
12.6 Informální pedagog v roli sociálního pedagoga	198
12.7 Shrnutí	199
Literatura	201
Summary	209
Jmenný rejstřík	213
Věcný rejstřík	217